

delen van de Belastingdienst/Toeslagen te kunnen beoordelen. Zo wisten zij kennelijk niet dat de besluiten tot nihilstelling van de kinderopvangtoeslag met vooringenomenheid en ook overigens onzorgvuldig tot stand waren gekomen. Gelet op de aard van de verhouding tussen eisers als burgers en de Belastingdienst/Toeslagen als overheidsorgaan, mochten eisers er in beginsel op vertrouwen dat de laatstgenoemde met de vereiste zorgvuldigheid zou handelen en behoeften zij niet bedacht te zijn op (ernstige) fouten zoals jegens hen gemaakt. In deze omstandigheden kunnen eisers dan ook pas vanaf 2019 geacht worden voldoende zekerheid te hebben dat zij schade hebben geleden als gevolg van onrechtmatig handelen van de Staat (vergelijk HR 9 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1603). De aansprakelijkstelling dateert van 2 februari 2020, zodat van verjaring geen sprake is. Overigens geldt dat tot op de dag van vandaag niet is beslist op het bezwaarschrift van [eiser02] over het toeslagjaar 2011, zodat wat betreft dit toeslagjaar hoe dan ook niet kan worden gezegd dat een verjaringstermijn is gaan lopen. Dit alles betekent dat de rechtbank het beroep op verjaring verwierpt.

Conclusie

4.30. Op grond van het voorgaande zal de rechtbank voor recht verklaren dat de Staat aansprakelijk is voor het onrechtmatig handelen jegens eisers met betrekking tot de toeslagjaren 2009, 2010 en 2011, bestaande uit het op nihil stellen van het recht op kinderopvangtoeslag, het terugvorderen van uitbetaalde voorschotten en de op grond daarvan genomen invorderingsmaatregelen. De overige stellingen van partijen behoeven geen bespreking meer.

Proceskosten

4.31. De Staat zal als de in het ongelijk gestelde partij in de proceskosten worden veroordeeld. De kosten aan de zijde van eisers worden begroot op:

- dagvaarding € 125,03
- griffierecht 314,00
- salaris advocaat 1.196,00 (2,0 punten × tarief € 598,00)

Totaal € 1.635,03

4.32. Uit het arrest van de Hoge Raad van 10 juni 2022 (ECLI:NL:HR:2022:853) volgt dat in dit vonnis geen aparte beslissingen hoeven te worden genomen over nakosten en wettelijke rente daarover.

5. De beslissing

De rechtbank

- 5.1. verklaart voor recht dat de Staat jegens eisers aansprakelijk is voor het onrechtmatig handelen met betrekking tot de toeslagjaren 2009, 2010 en 2011, bestaande uit het op nihil stellen van het recht op kinderopvangtoeslag, het terugvorderen van uitbetaalde voorschotten en de op grond daarvan genomen invorderingsmaatregelen,
- 5.2. veroordeelt de Staat in de proceskosten, aan de zijde van eisers tot op heden begroot op € 1.635,03, te vermeerderen met de wettelijke rente als bedoeld in art. 6:119 BW over dit bedrag met ingang van de vijftiende dag na de datum van dit vonnis tot de dag van volledige betaling,
- 5.3. verklaart dit vonnis wat betreft de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad,
- 5.4. wijst af het meer of anders gevorderde.

102

Schadevergoeding na herinrichting kruispunt voor woning?

Rechtbank Noord-Holland
10 mei 2023, nr. 10182628,
ECLI:NL:RBNHO:2023:4208
(mr. Dijk)
Noot D.M. van Broeckhuijsen

Nadeelcompensatie. Rechtmatig overheids-handelen. Normaal maatschappelijk risico.

[BW art. 6:162]

Tussen 2014 en 2015 heeft de Gemeente de inrichting van een kruispunt gewijzigd. Eiser, die woonachtig is aan de straat die het voorwerp is van de herinrichting van het kruispunt, maakt daartegen stellig bezwaar. Zo klaagt hij zich bij de Gemeente over de aantasting van zijn woongenot, omdat hij overlast zal ondervinden van de verlichting van overstekende fietsers en zal worden geconfronteerd met geluidsoverlast en een verslechtering van de milieukwaliteit doordat er meer 'optrekkende auto's' zullen zijn. Bij brief van 30 maart 2021 richt eiser zich derhalve tot de Gemeente met een claim van € 30.000. Het bedrag betreft de waardedaling van zijn woning, die volgens eiser het directe gevolg is van de herinrich-

ting van het kruispunt. De aansprakelijkheidsverzekeraar van de Gemeente heeft de claim bij brief van 7 juni 2021 aan eiser afgewezen. Nadat eiser bij de kantonrechter te Haarlem reeds niet-ontvankelijk is verklaard, wendt eiser zich thans tot de rechtbank met een vordering tot betaling van € 25.000. Eiser legt, kort gezegd, aan zijn vordering ten grondslag 'dat hij schade heeft geleden door het handelen van de gemeente: door de wijziging van het kruispunt [...] is zijn woning in waarde gedaald'. De rechtbank oordeelt dat eiser onvoldoende heeft onderbouwd dat zijn nadeel het normaal maatschappelijk risico te boven gaat, omdat niet is komen vast te staan dat de WOZ-waarde van de woning van eiser is gedaald.

[eiser]

wonende te [plaats]

eiser

verder te noemen: [eiser]

procederend in persoon

tegen

de publiekrechtelijke rechtspersoon

Gemeente [plaats]

zetelende te [plaats]

gedaagde

verder te noemen: de gemeente

gemachtigde: mr. C.J. Loggen-ten Hoopen

1. Het procesverloop

(...)

2. De feiten

2.1. [eiser] is eigenaar van de woning aan de [adres 1] te [plaats]. Het gaat om een vrijstaande woning op de hoek met de [adres 2].

2.2. Bij brief van 18 juni 2014 heeft de gemeente aan de betrokken bewoners, waaronder [eiser], laten weten dat zij de inrichting van de [straat 1] tussen de [straat 2] en de [straat 3] wilde wijzigen. Bewoners konden nadere informatie krijgen op een op 2 juli 2014 gehouden informatieavond.

2.3. Bij brief van 12 augustus 2014 heeft de gemeente aan de bewoners laten weten dat zij naar aanleiding van de reacties van bewoners haar plannen had aangepast.

2.4. Bij brief van 7 september 2014 heeft [eiser] bij de gemeente bezwaar gemaakt tegen het voorgestelde ontwerpplan, met name voor wat betreft de inrichting van het kruispunt [straat 1]/[adres 2].

2.5. Bij brief van 19 december 2014 aan [eiser] heeft de gemeente antwoord gegeven op diverse

vragen die [eiser] had gesteld over de herinrichting van de [straat 1]. Daarin staat onder meer:

'(...) U stelt dat uw woongenot wordt aangetast door de aanpassing van de kruising. U geeft aan overlast van verlichting van overstekende fietsers te verwachten. (...) Los van het feit dat de sterkte van fietsverlichting beperkt is vergeleken met auto- of bromfietsverlichting, is dit geen aspect waarmee rekening gehouden wordt bij het inrichten van kruispunten. (...) Overigens komt overlast van verlichting bij oversteekplaatsen doorgaans niet van fietsverlichting, maar van de verlichting van bromfietsen. Op de [straat 1] rijden bromfietsen op de rijbaan en maken daarom geen gebruik van de oversteek bij u voor de deur. Overlast daarvan is daardoor niet te verwachten. U verwacht een toename van geluidsoverlast en een verslechtering van de milieukwaliteit doordat er meer optrekkende auto's zullen zijn. Die verwachting delen wij niet. Afslaand verkeer kan straks gebruik maken van de opstelruimtes tussen de rijstroken en tussen de rijbaan en het fietspad. Daardoor kan rechtdoorgaand verkeer doorrijden zonder te hoeven wachten op dit afslaand verkeer. Daardoor zullen er minder optrekkende auto's zijn. Dat geeft een rustiger verkeersbeeld en een lagere milieubelasting. (...) Door veranderde regelgeving worden de nieuwe parkeervakken aan de [straat 1] langer dan nu het geval is. Daardoor komen er langs de [straat 1] minder parkeerplaatsen terug. Dat wordt opgelost door nieuwe parkeerplaatsen in de [adres 2] aan te leggen. Het nieuwe aantal parkeerplaatsen in de [straat 1] en de [adres 2] is gelijk aan het aantal huidige parkeerplaatsen. (...)'

2.6. In 2014/2015 heeft de gemeente de inrichting van het kruispunt [straat 1]/[adres 2] gewijzigd. Door deze wijziging steken fietsers komende van en naar de [adres 2] niet rechtstreeks de [straat 1] over, maar doen zij dat links of rechts van het kruispunt. Daar zijn fietsoversteekplaatsen gecreëerd met een verkeersheuvel in het midden, zodat de fietsers niet twee rijbanen in één keer hoeven over te steken. Eén van die nieuwe fietsoversteekplaatsen bevindt zich voor de woning van [eiser].

2.7. Verder zijn bij de werkzaamheden extra parkeerplaatsen aangelegd in de [adres 2]. Deze parkeerplaatsen bevinden zich ter hoogte van de woning van [eiser], maar aan de andere zijde van de straat. Alle voornoemde werkzaamheden zijn op 14 december 2015 opgeleverd.

2.8. In 2016 zijn de banden van de vluchtheuvels bij de fietsoversteekplaatsen verlaagd. In 2020 is aan de overzijde van het kruispunt een bouwrit gemaakt voor een TenneT-werklocatie. In 2021 zijn lichtmasten verplaatst en is er ter hoogte van de woning van [eiser] een lichtmast bijgeplaatst.

2.9. In 2017 heeft [eiser] bezwaar gemaakt tegen de door de gemeente vastgestelde hoogte van de WOZ-waarde. Nadat dit bezwaar door de gemeente was afgewezen, zijn partijen in onderling overleg tot een lagere WOZ-waarde gekomen, waarna een bij de bestuursrechter aanhangige procedure wegens de WOZ-waarde is ingetrokken.

2.10. Bij brief van 30 maart 2021 heeft [eiser] aan de gemeente geschreven:

‘(...) Hierbij claim ik compensatie voor indirecte schade die het gevolg is van handelen door de Gemeente. Het gaat om een bedrag van, voorzichtig vastgesteld, van 30.000 euro. Het betreft de daling in waarde van mijn woning. De schade is ontstaan door het aanleg van het kruispunt [straat 1] en [adres 2] en het aanleggen van parkeerhavens nabij het kruispunt aan de [adres 2]. En verder door het voortdurend aanpassen van inrichting en omgeving. Er worden steeds meer verkeers- en informatieborden geplaatst, wordt er geschoven met verkeerszuilen en worden meer lantaarnpalen toegevoegd. (...)’

2.11. De aansprakelijkheidsverzekeraar van de gemeente heeft de claim bij brief van 7 juni 2021 aan [eiser] afgewezen.

2.12. Bij brief van 15 juni 2021 heeft [eiser] de gemeente verzocht om nadeelscompensatie, waartoe hij heeft aangevoerd dat hij onevenredig zwaar nadeel heeft geleden door de aanleg van het kruispunt [straat 1]/[adres 2].

2.13. Op 21 september 2021 heeft [eiser] de gemeente gedagvaard voor de kantonrechter te Haarlem en vergoeding van schade als gevolg van voornoemde werkzaamheden aan de kruising gevorderd. In het vonnis van 16 februari 2022 is [eiser] in zijn vordering niet-ontvankelijk verklaard omdat volgens de kantonrechter een bestuursrechtelijke rechtsgang open stond en [eiser] zijn vordering tot nadeelcompensatie bij de bestuursrechter moest instellen.

2.14. Vervolgens heeft [eiser] op 28 februari 2022 een beroep niet tijdig beslissen ingediend bij de bestuursrechter. Deze heeft in zijn vonnis van 6 september 2022 [eiser] eveneens niet-ontvankelijk verklaard omdat sprake was van feitelijk han-

delen door de gemeente waartegen geen bezwaar en beroep open staat. Alleen de burgerlijke rechter is bevoegd daarover te beslissen.

3. De vordering

3.1. [eiser] vordert dat de kantonrechter de gemeente veroordeelt tot betaling van € 25.000,- te vermeerderen met de proceskosten.

3.2. [eiser] legt aan de vordering ten grondslag – kort weergegeven – dat hij schade heeft geleden door het handelen van de gemeente: door de wijziging van het kruispunt [straat 1]/[adres 2] (en alle aanverwante werkzaamheden) is zijn woning in waarde gedaald.

4. Het verweer

4.1. De gemeente betwist de vordering. Zij voert daartoe het volgende aan. Ten eerste is de vordering volgens de gemeente verjaard: de werkzaamheden in kwestie waren op 14 december 2015 afgerond en pas bij brief van 30 maart 2021 heeft [eiser] de gemeente aansprakelijk gesteld. Dat is meer dan vijf jaar na de dag waarop [eiser] zowel met de schade als met de daarvoor aansprakelijke persoon bekend is geworden. Ten tweede betwist de gemeente dat zij onrechtmatig heeft gehandeld. De herinrichting van het kruispunt moet als rechtmatig overheidshandelen worden gekwalificeerd. De gemeente heeft eventuele schade die daarvan het gevolg is niet te vergoeden. Voor zover [eiser] stelt dat hij onevenredig nadeel heeft ondervonden van de werkzaamheden, heeft hij die schade onvoldoende onderbouwd.

5. De beoordeling

5.1. De kantonrechter begrijpt, net als de gemeente, de vordering van [eiser] aldus dat hij stelt onevenredige schade te hebben geleden als gevolg van de herinrichting van de [straat 1]. Het niet vergoeden van deze onevenredige schade zou de feitelijke handeling van de gemeente onrechtmatig jegens [eiser] maken.

5.2. Uitgangspunt is dat de herinrichting van het kruispunt een feitelijk handelen van de gemeente is dat hoort tot haar publieke taken en waartoe zij ook bevoegd is. De wijziging van het kruispunt draagt bij aan een grotere verkeersveiligheid omdat door de vluchtheuvels in het midden van de [straat 1] de snelheid van het autoverkeer wordt teruggebracht en fietsers en voetgangers niet in één keer twee rijbanen hoeven over te steken. Verder zijn op de [adres 2] extra parkeerplaatsen

aangebracht ter compensatie van parkeerplaatsen op de [straat 1] die opgeheven zijn. De gemeente heeft de bewoners betrokken bij de planvorming en naar aanleiding van reacties van bewoners het oorspronkelijke plan aangepast. Gelet op het voorgaande kan de herinrichting van het kruispunt door de gemeente op zichzelf niet als onrechtmatig worden beschouwd.

5.3. Zoals de gemeente terecht heeft aangevoerd, is zij niet verplicht elke schade die zij in de rechtmatige uitoefening van haar publieke taken veroorzaakt, te vergoeden. Een zekere mate van nadeel als gevolg van rechtmatig overheidshandelen moet worden beschouwd als een normale maatschappelijke gebeurtenis waarmee iedereen kan worden geconfronteerd. Iemand die naast een kruispunt woont, kan voorzien dat op enig moment, al dan niet wegens gewijzigde verkeersstromen of inzichten, zo'n kruispunt opnieuw wordt ingericht. Ook als die nieuwe inrichting bezwaarlijker is voor de omwonenden, leidt dat niet tot aansprakelijkheid van de gemeente. Dat zou alleen anders kunnen zijn indien sprake is van onevenredig nadeel. Het is aan [eiser] om te stellen en te onderbouwen dat zijn nadeel het normaal maatschappelijke risico te boven gaat ofwel dat hij méér door het handelen wordt geraakt dan vergelijkbare anderen die eveneens nadeel ondervinden.

5.4. Volgens [eiser] staat zijn woning ten opzichte van andere woningen aan de [straat 1] circa twee meter dicht bij de weg. Door het versmallen van de stoep en het verbreden van het fietspad en de rijweg is de woning als het ware dicht bij de weg en de kruising komen te staan. Hierdoor is sprake van overlast door geluid en trillingen. Door de aanleg van de oversteekplaats recht voor zijn woning is eveneens overlast ontstaan en is het uitzicht verslechterd. Als gevolg hiervan is de waarde van de woning circa € 30.000,- lager dan die van vergelijkbare woningen. Ter onderbouwing verwijst [eiser] naar de WOZ-waardes van vergelijkbare woningen die volgens hem harder zijn gestegen dan die van zijn woning.

5.5. De gemeente wijst er terecht op dat indien en voor zover uit de door [eiser] overgelegde WOZ-waardes al kan worden afgeleid dat de WOZ-waarde van zijn woning is achtergebleven ten opzichte van die van vergelijkbare woningen, daarmee nog niet vast staat dat dit het gevolg is van de herinrichting van het kruispunt en al hetgeen daarmee is samengegaan. Uit de overgelegde

cijfers is niet af te leiden hoe de waarde van de woning van [eiser] zich ten opzichte van de andere door hem aangedragen woningen ontwikkelde vóórdat de kruising werd gewijzigd. Verder wordt de waarde van een woning bepaald door vele factoren, waarvan de ligging van de woning er slechts één is. Uit de enkele WOZ-waardes kan niet worden afgeleid in hoeverre de ligging daarop van invloed is geweest. Een rapport van een onafhankelijke makelaar of taxateur is door [eiser] niet overgelegd.

5.6. Daar komt bij dat [eiser] wel stelt dat hij overlast ondervindt door de wijziging van het kruispunt, maar dat hij die overlast niet heeft onderbouwd met objectieve gegevens. In de brief van de gemeente van 19 december 2014 (zie 2.5.) is hetgeen [eiser] in het kader van overlast heeft aangevoerd, weerlegd en [eiser] heeft niets naar voren gebracht waaruit het tegendeel blijkt. Ook in de oude situatie zal hij bovendien overlast hebben gehad door geluid en trillingen van het verkeer op de [straat 1]: de wijzigingen aan de kruising hebben daar niet in overwegende mate aan bijgedragen. Omdat de gestelde overlast die het gevolg is van de wijziging van het kruispunt niet is komen vast te staan, kan ook niet worden vastgesteld dat en in hoeverre de waarde van de woning van [eiser] hierdoor is gedaald. Hetzelfde geldt voor de extra parkeerplaatsen die op de [adres 2] zijn gerealiseerd en het door [eiser] ervaren slechtere uitzicht.

5.7. De conclusie is dat [eiser] onvoldoende heeft onderbouwd dat zijn nadeel het normaal maatschappelijke risico te boven gaat ofwel dat hij méér door het handelen wordt geraakt dan vergelijkbare anderen die eveneens nadeel ondervinden. Dat betekent dat zijn vordering zal worden afgewezen. Bij deze stand van zaken behoeft het beroep van de gemeente op verjaring, wat daarvan ook zij, geen bespreking.

5.8. De proceskosten komen voor rekening van [eiser], omdat hij ongelijk krijgt.

6. De beslissing

De kantonrechter:

6.1. wijst de vordering af;

6.2. veroordeelt [eiser] tot betaling van de proceskosten, die tot en met vandaag voor de gemeente worden vastgesteld op een bedrag van € 996,- aan salaris van de gemachtigde van de gemeente.

6.3. verklaart dit vonnis voor wat betreft de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

NOOT**1. Inleiding**

Waar het gros van de automobilisten, (brom)fietzers en voetgangers op een verkeerskruispunt doorgaans enkel bedacht zullen zijn op het verkeer van rechts, betrof de herinrichting van een kruispunt in het thans geannoteerde vonnis van de rechtbank Noord-Holland (hierna: de rechtbank) de juridische splijtzwam tussen de eiser en de Gemeente. De casus is als volgt. Tussen 2014 en 2015 heeft de Gemeente de inrichting van een kruispunt gewijzigd. Eiser, die op zijn beurt woonachtig is aan de straat die het voorwerp is van de herinrichting van het kruispunt, maakt daartegen stellig bezwaar. Zo beklaagt hij zich bij de Gemeente over de aantasting van zijn woongenot, omdat hij overlast zal ondervinden van de verlichting van overstekende fietsers en zal worden geconfronteerd met geluidsoverlast en een verslechtering van de milieukwaliteit doordat er meer 'optrekkende auto's' zullen zijn. Bij brief van 30 maart 2021 richt eiser zich derhalve tot de Gemeente met een claim van € 30.000. Het bedrag betreft de waardedaling van zijn woning, die volgens eiser het gevolg is van de herinrichting van het kruispunt. De aansprakelijkheidsverzekeraar van de Gemeente heeft de claim bij brief van 7 juni 2021 aan eiser afgewezen. Nadat eiser bij de kantonrechter te Haarlem reeds niet-ontvankelijk is verklaard, wendt eiser zich thans tot de rechtbank met een vordering tot betaling van € 25.000. Eiser legt, kort gezegd, aan zijn vordering ten grondslag 'dat hij schade heeft geleden door het handelen van de gemeente: door de wijziging van het kruispunt [...] is zijn woning in waarde gedaald'.

Gezien het beknopte aantal overwegingen van de rechtbank, besteed ik in deze noot hoofdzakelijk aandacht aan de wijze waarop de rechtbank de schadevergoedingsvordering van eiser heeft beoordeeld. Daartoe zal ik allereerst het 'nadeelcompensatierecht' in meer algemene zin in beschouwing nemen (par. 2), om vervolgens stil te staan bij de 'rechtmatige overheidsdaad' van de Gemeente (par. 3) en de beoordeling daarvan door de rechtbank (par. 4).

2. Nadeelcompensatie

Als de herinrichting van een kruispunt door aanwending van verschillende rechtsmiddelen *niet*

kan worden tegengehouden, zal bij schadelijden- de omwonenden al snel de vraag rijzen of hun schade zal kunnen worden vergoed. De aanpassing van een kruispunt biedt in een voorkomend geval immers niet alleen mobiliteitsvoordelen voor automobilisten, (brom)fietzers en voetgangers, maar kan evengoed nadeel opleveren voor omwonenden in de vorm van *vermogensschade*. Zoals Bregman en Karens in relatie tot zogenoemde 'NIMBY-projecten' reeds treffend beschreven, vertaalt deze vermogensschade zich veelal in een waardedaling van woningen (A. Bregman & J. Karens, 'Infrastructurele NIMBY-projecten', AA 2017/0446, p. 450). Dergelijke '*not in my backyard*'-projecten die het algemeen belang dienen, maar niemand in zijn achtertuin gerealiseerd wil zien, raken veelal aan de vraag of de daardoor ontstane vermogensschade door de overheid dient te worden gecompenseerd. Deze vraag staat centraal in het nadeelcompensatierecht. Alhoewel de rechtbank zich in de onderhavige zaak *niet* woordelijk laat voorstaan op het nadeelcompensatierecht, kunnen haar overwegingen wel goeddeels in het leerstuk worden ingepast. Zo illustreert het vonnis van de rechtbank, zij het veelal impliciet, onder meer (i) de (rechterlijke) bevoegdheidsverdeling bij nadeelcompensatie (par. 3), (ii) de zogenoemde 'rechtmatige overheidsdaad' (par. 3) en (iii) het daarmee samenhangende 'normaal maatschappelijk risico' (par. 4).

3. Rechtmatig overheidshandelen

Het feit dat de rechtbank zich in de onderhavige zaak als *civiele* rechter buigt over een nadeelcompensatiezaak, is op het eerste gezicht tamelijk opvallend. Nadeelcompensatie is immers de compensatie van nadeel dat is ontstaan door *rechtmatig* overheidshandelen, terwijl een schadevergoedingsvordering binnen het civiele recht in een voorkomend geval van oudsher wortelt in *onrechtmatig* overheidshandelen (vgl. hof Arnhem-Leeuwarden 19 oktober 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:9828, BR 2022/15, m.nt. Krijvenaar). Toch buigt de rechtbank zich hier over (on)rechtmatigheid van de herinrichting van het kruispunt door de Gemeente. Aangezien de herinrichting van het kruispunt bijdraagt aan een grotere verkeersveiligheid, omdat de aangebrachte vluchtheuvels de snelheid van het autoverkeer terugbrengen en fietsers en voetgangers voorts niet in één keer twee rijbanen hoeven

over te steken, oordeelt de rechtbank dat de herinrichting van het kruispunt door de Gemeente 'op zichzelf niet als onrechtmatig' kan worden beschouwd (r.o. 5.2). Zijdens de Gemeente is ter zake van de herinrichting van het kruispunt derhalve veeleer sprake geweest van een 'rechtmatige uitoefening van haar publieke taken' (r.o. 5.3). Dit oordeel vat de rechtbank samen in het begrip 'rechtmatig overheidshandelen'. De Gemeente doet, in andere woorden, dus eigenlijk niks verkeerd. Dus is er dan überhaupt wel ruimte voor diens aansprakelijkheid, laat staan de compensatie van geleden (vermogens)schade? In dat verband wordt in algemene zin aangenomen dat slechts in uitzonderingsgevallen plaats is voor aansprakelijkheid. Illustratief in dat verband zijn overheidsmaatregelen die de eigenaar in het gebruik van zijn (onroerende) zaak beperken of die indirect tot waardedaling van die (onroerende) zaak leiden (zie *Asser/Sieburgh 6-IV 2019/345*). De herinrichting van het kruispunt kan zo bezien, niettegenstaande het *rechtmatige* karakter daarvan, aanleiding geven voor een schadevergoedingsverplichting in de vorm van 'nadeelcompensatie'. De rechtsgrond van de schadevergoedingsverplichting wordt in deze gevallen meestal gezocht in het zogenoemde 'égalitébeginsel' (zie o.m. *Asser/Sieburgh 6-IV 2019/345* en I. Bregman & J. Karens, 'Infrastructuurele NIMBY-projecten', *AA 2017/0446*, p. 450). Dit beginsel leeft bij de gedachte dat 'het leven in een samenleving met anderen' voor eenieder onafwendbaar bepaalde nadelen met zich brengt. Niemand mag verwachten dat hij/zij is gevrijwaard van (rechtmatige) overheidsmaatregelen die negatief voor hem of haar uitpakken (vgl. hof Arnhem-Leeuwarden 19 oktober 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:9828, *BR 2022/15*, m.nt. Krijvenaar). Daarom komt alleen die schade die uitstijgt boven de financiële nadelen die behoren tot het 'normaal maatschappelijke risico' voor vergoeding in aanmerking (zie W. Dijkshoorn, *Planschade en privaatrechtelijk schadevergoedingsrecht* (diss. Rotterdam), p. 22). Alhoewel de rechtbank het 'égalitébeginsel' niet woordelijk heeft gebezigd, stelt zij de voornoemde definitie naar mijn indruk wél in haar vonnis centraal. Zo overweegt de rechtbank dat 'een zekere mate van nadeel als gevolg van rechtmatig overheidshandelen moet worden beschouwd als een *normale maatschappelijke gebeurtenis* waarmee iedereen kan worden geconfronteerd' (r.o. 5.3) (mijn cursi-

vering, DM). Schade die binnen de bandbreedte van het 'normaal maatschappelijke risico' valt, komt derhalve *niet* voor een vergoeding in aanmerking. De rechtbank ziet zich daarom voor de vraag gesteld of het nadeel dat eiser heeft ondervonden door de herinrichting van het kruispunt, het 'normaal maatschappelijke risico' te boven gaat ofwel dat hij méér door het handelen wordt geraakt dan vergelijkbare anderen die eveneens nadeel ondervinden' (r.o. 5.7).

4. Commentaar

Waar de uiteenzetting door de rechtbank van het bovengenoemde juridisch kader geen kritische opmerkingen van juridisch-inhoudelijke aard oproept, springt de daaropvolgende indringende toetsing door de rechtbank van het 'normaal maatschappelijke risico' mij wel in het oog. Men kan zich afvragen of de (indringende) toetsing van het 'normaal maatschappelijke risico' door de rechtbank wel nodig is geweest, omdat de rechtbank van oordeel is dat eiser in de eerste plaats überhaupt geen 'nadeel' heeft ondervonden door de herinrichting van het kruispunt. Wat mij namelijk opvalt is dat de rechtbank de vraag of de herinrichting van het kruispunt het 'normaal maatschappelijke risico' overstijgt, op haar beurt lijkt te beantwoorden met de vraag of eiser daarvan überhaupt *nadeel* heeft ondervonden. De beoordeling van de rechtbank concentreert zich namelijk slechts op de beantwoording van de vraag of de woning van eiser, zoals hij in rechte betoogt, door de herinrichting van het kruispunt in waarde is gedaald. Dit 'nadeel', dat mijns inziens pas voor een vergoeding in aanmerking komt als deze het 'normaal maatschappelijke risico' te boven gaat, acht de rechtbank in de eerste plaats al niet aanwezig. Zo kan niet worden gezegd dat de WOZ-waarde van zijn woning als gevolg van de herinrichting van het kruispunt is gedaald. Uit de overgelegde cijfers is namelijk niet af te leiden hoe de waarde van de woning van eiser zich ten opzichte van de andere door hem aangedragen woningen ontwikkelde vóórdat de kruising werd gewijzigd (r.o. 5.5). Naar het oordeel van de rechtbank, heeft eiser derhalve überhaupt geen *nadeel* ondervonden; zijn woning is ten gevolge van de herinrichting van het kruispunt immers *niet* in waarde gedaald. Men kan zich afvragen of de concluderende overweging van de rechtbank dat eiser 'onvoldoende heeft onderbouwd dat *zijn nadeel* het normaal maat-

schappelijke risico te boven gaat', dan wel juist is. Van enig 'nadeel' zijdens eiser is immers geen sprake, waardoor de vraag of dit (niet-bestaande) nadeel het 'normaal maatschappelijke risico' te boven gaat, in feite niet langer ter zake doet (vgl. rb. Gelderland 3 september 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:6419, r.o. 4.7, waarin de rechtbank Gelderland eveneens eerst het 'nadeel' in beschouwing neemt alvorens het 'normaal maatschappelijke risico' in beschouwing te nemen). De laatstgenoemde vraag zou mijns inziens pas relevant zijn als de woning van eiser naar het oordeel van de rechtbank wél in waarde zou zijn gedaald. Het zou naar mijn indruk derhalve juridisch zuiverder zijn geweest als de rechtbank zou hebben overwogen dat eiser er *niet in* is geslaagd om met objectieve gegevens zijn ondervonden 'nadeel' ten gevolge van de herinrichting van het kruispunt aan te tonen. Ik ben benieuwd of de situatie waarin de rechtbank van oordeel zou zijn geweest dat de woning van eiser wél in waarde is gedaald, volgens haar in het verlengde daarvan de conclusie zou rechtvaardigen dat dit 'nadeel' het 'normaal maatschappelijke risico' te boven gaat. Het zou in dat geval in ieder geval *niet* aan de rechtbank zijn geweest om het 'normaal maatschappelijke risico' als toetssteen te definiëren. De omvang van het 'normaal maatschappelijke risico' ter zake van de herinrichting van het kruispunt, moet volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling namelijk in de eerste plaats door het bestuursorgaan zelf worden bepaald (ABRvS 5 december 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BY5105, BR 2013/46 (Wouwse Tol)). Beredeneerd vanuit de mate waarin de herinrichting van het kruispunt 'voorzienbaar' was, zou het derhalve op de weg van de Gemeente hebben gelegen om het 'normaal maatschappelijke risico' daarvan te definiëren (vgl. hof Arnhem-Leeuwarden 19 oktober 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:9828, BR 2022/15, m.nt. Krijvenaar). Zou de Gemeente het stoplicht voor eiser dan op rood hebben gezet? Wellicht dat het antwoord op die vraag in een volgende uitspraak ligt besloten.

D.M. van Broeckhuijsen
LLM Privaatrecht & Toga aan de Maas

103

Onderzoek onrechtmatige rechtspraak vanuit normatief kader uit jurisprudentie Hoge Raad

Rechtbank Midden-Nederland
17 mei 2023, nr. C/16/531599 / HA ZA 21-807,
ECLI:NL:RBMNE:2023:2343
(mr. Steenberghe, mr. Creutzberg, mr. Ter Meulen)

Onrechtmatige rechtspraak. Maatstaf.

[BW art. 6:162; EVRM art. 6]

Partij 1 is in de periode 1993-1998 in een langdurig conflict betrokken over het verwerven van een stuk landbouwgrond. In deze periode is hij partij in een aantal kortgedingzaken en bodemprocedures voor de rechtbank Den Haag. Partij 1 klaagt hierbij over de rol van één van de rechters: naam 6. Het verwijt is dat deze vooringenomen was en de schijn heeft gewekt van een gebrek aan rechterlijke onpartijdigheid.

Partij 1 vordert een verklaring voor recht dat de rechtbank Den Haag, onder wie naam 6 onrechtmatig heeft gehandeld, subsidiair onrechtmatig heeft gehandeld wegens schending van art. 6 EVRM.

Voor de beoordeling van de onrechtmatigheid zoekt de rechtbank aansluiting bij het door de Hoge Raad ontwikkelde kader. Als een rechterlijke beslissing met succes door het instellen van een rechtsmiddel is bestreden, laat dit de mogelijkheid open de Staat aansprakelijk te stellen indien de rechter met betrekking tot de inhoud en/of totstandkoming van de vernietigde uitspraak opzettelijk of bewust roekeloos heeft gehandeld dan wel met kennelijke grove miskenning van hetgeen een behoorlijke taakvervulling meebrengt. Voor dit laatste zal de rechtbank het begrip 'grof plichtsverzuim' hanteren.

De rechtbank past dit criterium toe op veertien gestelde feiten en handelingen. Geen van deze handelingen kan worden gekwalificeerd als onrechtmatige rechtspraak. Vervolgens moet worden onderzocht of de handelingen in strijd zijn met art. 6 EVRM. Twee handelingen kunnen als fout worden beoordeeld, maar de ernst van beide